

delavska stanovanjska, da bodo za zdrava in da se varuje npravnost; energično zdravstveno policijo in redukcijo neprimernih zakupnih pogojev.

V drugem delu registruje Katsky sredstva k ohranitvi kmetijstva. Kautsky nasvetuje: a) odpravo fi-dejkomisov; b) odpravo veleposestniških lovskih re-virov, ki naj pridejo v last posameznih občin; c) omejitev zasebne zemljiške posesti; d) poddržavljanje zavarovanja proti toči, oziroma zavarovanja govedi toda s pogojem, da država k temu ničesar ne pri-speva; e) podpora kmetijskih društev; f) državno podpiranje kmetijskega šolstva, g) poddržavljanje go-zdov in vodnih sil.

V zadnjem delu stavlja Kautsky svoje nasvete v prospeh kmetskega prebivalstva. Kautsky predlaga: a) najpopolnejša samouprava v občini v okraju; b) nadomeščenje stalne vojske z milico; c) bremena za vzdržavanje šol, za vzdržavanje siromakov in cest naj prevzame država; d) poddržavljanje zdravništva in lekarništva, e) brezplačno pravno zastopništvo; f) nadomeščenje dosedanjih davkov s progresivnim davkom od dohodkov posestva in dedščin, kakor tudi poddržavljanje oziroma komunaliziranje zasebnih monopolov in kartelov.

Kritika tega programa bi bila lahka. Kautsky priznava sam, da njegov program ni izčrpil celega agrarnega vprašanja, sicer pa ima popolnoma prav ko dvomi, da pripelje njegov agrarni program vse kmetsko prebivalstvo v tabor socialne demokracije. Mesto, da pišemo sami kritiko, hočemo dati besedo Ed. Bernsteinu, kateri je doslej slepo verjel v mark-sizem, a se je v zadnjem času spreobrnil, ne da bi se bil ločil od socialne demokracije. Bernštejn je slej kakor prej socialni demokrat in zato ima njegova kritika Kautskega programa toliko večjo važnost. Ta kritika se nahaja v knjigi „die Voraussetzungen des Socialismus“, ki je prouzročila v znanstvenem svetu veliko senzacijo. Iz Bernsteinove knjige je najbolj razvidno, kako vrednost ima v resnici Kautskega agrarni program.

Kautsky dokazuje prepričevalno — piše Bern-stein — da tudi po zmagi socialne demokracije ni nobenega vzroka, zakaj bi se morali odstraniti kmet-ska posestva. Zajedno pa je odločen nasprotnik takih sredstev, take „rešitve kmetijstva“, katera hoče umetno vzdržati kmeta kot podjetnika. Katusky na-svetnje celo vrsto reform, a komu bi bile te reforme v prvi vrsti v korist, kaj bi bil njih najpoglavitejši vspeh? Koristile bi te reforme ravno malemu kmetu in bi ga utrdile kot podjetnika.

Bernstein kritikuje potem tudi posamezne do-ločbe Kautskega programa, toda njegovim izvajanjem dasi so jako zanimiva in podučna ne bomo sledile, ker to ne spada v okvir tega poročilca. Iz tega, kar smo po socialnem demokratu Bernsteinu posneli, je povsem jasno razvideti, da po Kautskem sestavljeni

agrarni program socialne demokracije ni v bistvu so-cialističen, da ne vodi k socializmu, to je k kolekti-vizmu, nego še dlje od njega, ker utrjuje individua-lizem, torej sedanj red v človeški družbi. T. Š.

Izvirni dopisi.

Z Idrijskih obrtnijskih krogov se nam zopet po-roča: V 18. in 19. številki „Glasnika“ smo zopet či-tali dopis iz Idrije, kateri je podpisal Lovrenc Brumeni Ta dopis naj bi bil odgovor na zadnji dopis v No-viceh iz obrtnijskih krogov Idrijskih. G. L. Brumen se je zopet enkrat razkorarčil proti idrijskem roko-delcem, in nekako kes obuja radi zabavljic katere so mu bile že očitane. Mislili smo, da nam bodo vendar kaj stvarnega odgovarjal, on in njegovi po-močniki. V resnici je bil on pomočnik in drugi so bili mojstri. L. Brumen je kakor sraka, ki je nabrala pavjega perja in ga potem po sebi potaknila, da je bila bolj mogočna. On se tudi le s tujim perjem po-naša. V tem dopisu najprvo čitamo, da dopis v „No-viceh“ precej po smoli smrdi in bi imeli gotovo boljši nos, ako bi rekli, da Brumenov dopis smrdi po gosp. Katehetovem vinu. Tudi nas opominja, in pravi: mi-slite, da živite Vi od nas, a ne mi od Vas! Na to mu na kratko odgovorimo, da mi živimo od našega poštenega zaslužka, pa ne od Vas; mi moramo za vsak krajcar pošteno delati. Od koga se pa živi po mestih toliko tisoč ljudi, ki so sami industrijalni de-lavci? — V drugem dopisu prežveka samo naše be-sede iz dopisa in se ponaša kakšen prijatelj delavcev da je, nadalje udriha po tukajšnjem delavskem kon-sumnem društvu, ki pa je v resnici delavsko, v ka-terem so zares sami delavci. To, katero pa on snuje, mej člani še polovice delavcev nima in bode bolj uradniško kakor delavsko. Potem nam tudi prebri-sana glava g. Brumena očita, da nimamo niti pojma, kaj so konsumna društva in kaj Gospodarske za-druge. Te se zares strašansko razločujejo. Prve na-pravljajo krčme in prodajalnice, druge pa oštarije in štacune. Da se to popolnoma zapopade ali razume, se mora imeti pa že nekaj v glavi, kakor ima on. Torej v obeh dopisih nam ne odgovori tega, kar smo ga mi v našem dopisu vprašali: zakaj so bili po raznih listih samo rokodelci napadeni?

Mi bi se z osebo g. Brumena kaj več bavili, ko bi bil v politiki to značajan mož, ali nečemo, ker je le politična maškara, ki se kar čez noč preobleče. Bil je že izvoljen predsednikom socialno demokratičnega dru-štva, a čez en teden dni po izvolitvi je že pisal v „Glasnik“ svoje izjave. Srečna stranka, katera imai take značajne može v svoji sredi, in srečni obrtnik in sploh vsi delavci, dokler nas bode Lovre klobu-čarjev zagovarjal.